

(א) אלה מסעי. למה נכתבו המסעות הללו. להודיע חסדיו של מקום. שאעפ"י שגזר עליהם למלטם ולהניעם במדבר לא תאמר שהיו נעים ומעולטלים ממסע למסע כל ארבעים שנה ולא היתה להם מטחה. שהרי אין כאן אלא ארבעים ושהים מסעות. לא מהם י"ד שכולם היו בשנה ראשונה קודם גזירה. משכסנו מרעמסס עד שבאו לרתמה. שמסס ושהלחו הנורגלים שאל' (במדבר י"ב) ואחר נסעו העם מחלרות וגו' (שם י"ג) שלח לך אנשים וגו'. וכאן הוא אומר ויסעו מחלרות ויחטו ברתמה למדה שהיא במדבר פארן ועוד הולך משם ח' מסעות שהיו לאחר מיתת אהרן מהר הכר עד ערבות מואב בשנת הארבעים. נמלא שכל שמנה ושלושים שנה לא נסעו אלא עשרים מסעות. זה מיסודו של רבי משה הדרשן. ולפי הנחומל דרש בו דרשה אחרת משל למלך שהיה בנו חולה והוליכו למקום רחוק לרפואתו כיון שהיו חזרין התחיל אביו מונה כל המסעות אמר לו כאן ישנו כאן הוקרנו כאן השנה את ראשך וכו' (במדבר רבה):

זה בתלמוד בבלי

(3) אכן יתפאר על פי דברי אנשי אמת וכו' (ח"ב ק"יז) שאקרו שהליכת ישראל

במדבר היתה לברך יצואי הקדשה שאנם איש הקלעל החונה במדבר השמים ששם קנה מקומו מקום נחש שרף ועקרב ודרכו שם ערת ה' להוציא בלעז מפיו, והוא הפעם שהיו ישראל חונים במקום אחד שנה ובמקום אחר י"ב שעות שהוא כפי מה שצריך לברור הניצוצות שישנם במקום ההוא, וברור זה אין פת בעולם שיכול עשותו וזאת קדשה השלמה, ובסוד שלמות מחפרת הקללות ומחפרת הפרמות, קדשה השלמה היא השכינה וישראל והתורה, ומחפרת הפרמות הם ס' רבוא נשמות קדושות, מחפרת הקללות הוא משה רבנו בסוד משה עמו (ישעיה ס"ג י"א), כי הוא אילן שמימנו נצצו נשמות ס' רבוא שהיו שם, ונסתייעו בעזר אלהי בשכונת שוכן הבירה ושברו מלתעות עגל ובררו ברור עצום:

אנו הניצוצות רבוא

(5) בפסוק (במדבר לג א) אלה מסעי כו' אשר יצאו מארץ מצרים תלה הכתוב ביציאת מצרים כשם שיציאת מצרים היה ישועה לדורות לבן מצוה לזכור בכל יום יציאת מצרים כמו כן המסעות במדבר הכנה לדורות כמו שכתוב (תהלים קל"ו טו) למוליק עמו במדבר כי לעולם חסדו. כי ה' יתברך הכין בדור הראשון עזר לבני ישראל הן בסוד מרע והן בעשה טוב כי עיקר האדם שנקרא מהלך ללכת ממדריגה למדריגה עד שיתקרב אל הבורא יתברך שמו וכל זמן שאדם נאסר ומקושר בגשמיות אין הנפש יכול להתפשט ולילך ממדריגה למדריגה ולכן הוציאנו הקב"ה מן המיצר ואחר כך היינו כתובים כמו שכתוב? תעו במדבר כו' דרך. ואז הוליק אותנו הקב"ה במדבר ועשה אותנו מהלכים. ללכת לעיר מושב? והיו עיקר החירות כמו שכתוב בגמרא¹⁰ דרור זה חירות שמדייר בי דיירא ומוביל סחורה לכל מדינתא. והיו שכתוב (ירמיה ב' ח) ולא אמרו איה ה' המעלה אותנו כו' המוליק כו'. פירוש שבעת צרה יש לאיש ישראל לזכור ביציאת מצרים ובהילוך המדבר ובה יוכל להיות נושע לעולם ולכן פרשה זו נקראת בין המצרים:

אמר אמת - רמב"ם - מסכת

(4) ובפי זה תכלית הפעשה הוא פשוטעים היו נוסעים עמם כל הדומה לזמן הקדש לא בזמן החגיגה שעברו לא נעשה עמו דבר, והוא מה שרמזו במאמר אלה מסעי, אלה פסל כל המסעות שבעולם שאין מסע בזה שהיו נוסעים עמם הון קדוש ויקר שאין ערוך אליו, והנם שקדמו האבות ודרכו מקומות ונעשו חלקם בברורי ניצוצות, לא הגיעו לגדר זה, ואמר התשוב עצמו מעם עליו מסעות אלה לפי שהם של בני ישראל אשר יצאו מארץ מצרים ונצרכו בכור הכרזל שהיא ארץ מצרים באמור ובה היו נשמותם ראויים לברר ניצוצי הקדשה בכל המקום אשר יבואו לשפחה, ועוד לצבאתם שהיא שלמות הצבא אשר תשרה עליו השכינה שהוא מספר ס' רבוא ופחות ממספר זה אינו בגדר השלמות:

(4) ובמדבר היו נוסעים בכל מסע שכל מסע כי עסק אחר ובהם הי' משיגים קדושה מאות אחד מסע מ"ב ואח"כ הי' נסיעה חדשה ויהי משוגה לפי הקדושה מהמני' שילאו מסע. וזה שאלו ויכתוב מהם את מולתיהם למסעיהם מ"ב הי' היינו שכל מסע הי' לפי המולא שילאו מהמני' הקודם והיו הולכים ממד למדריגה וזה נקרא ע"פ ה' המולא והמסע כמו ויסעו מסעות ויחטו ברתים וכדומה. ואלה מסעיהם למולתיהם שהמסע הי' לפי קדושה המולא שילאו מסע וכאמור עד שנתבררו בהמ"ב מסעות בכל קדושה מ"ב אחרים ששס' מ"ב ואלתלי זכו הי' אז כבר המנוחה שלימה שהי' לשתד אלמלי זכיו שהי' נכנס לשם רב"ט ומהם בעוה"ז יכול להיות שגלך קצת מסעות וכמה שכתוב כדי שזכו לאות אחד מהסע מ"ב מהמ"ב מסעות עד שזוכה כל אחד לפי מה שכתבו לזכות שיהי' כי הולך האדם אל בית עולמו ואח"כ גלס ואין לו עסק בעוה"ז

פרי 33 בתלמוד בבלי

(7) ולאור דברי הבעש"ט ז"ע, הרי כן הוא אצל כל אחד ואחד מישראל, שזוכר בימי חייו מ"ב מסעות לטהר את העירוב טוב ורע השייך אליו ע"פ שורש נשמתו. וכמו שכתוב ביוסד העבודה בשם האר"י הק' (ח"ד פ"א, ב), כל יום ויום ושעה ושעה אינו דומה כל אחת ואחת לחברתה מיום בריאת עולם והלאה, וכן אינו דומה יום לאדם מיום בריאת אדם והלאה, ואין אדם אחד יום לתקן מה שחבירו מתקן. כי כל עבודות האדם הם למען יעלה ברורין וניצוצות קדושות הנפולות, והניצוצים הם מצרופי ומזגי המדות ושייכים בכל הבריאה, והאדם מתקן לפי שורש עולמו אשר הוא עומד בו. ושייך הברירור לפי השגה ולפי היום ולפי השעה וכו' וכפי התרמות אותו האדם העושהו באותה השעה המיוחדת לו וכו'. ע"כ. והיינו שלכל יום ויום ולכל שעה ושעה יש תפקיד מיוחד שא"ל למלא בזמן אחר, שהרי הקב"ה לא ברא שום דבר לבטלה, וכן כל אדם ואדם ברא הקב"ה עם תפקיד מיוחד שילולא זאת הרי לא היה נברא. ולכל יהודי נותן הקב"ה את הכת ואת התנאים המיוחדים לו ע"פ השליחות העליונה שעליו לתקן. והו ענין מ"ב המסעות שצריך כל יהודי לעבור כדי להגיע לתיקונו, שיש מהם בסוד מרע ויש בעשה טוב. כל נשמה יהודית היא עולם שלם, והקב"ה מסבב לבלי ידח ממנו נדח ונותן לכל יהודי את כל התנאים בכדי שיכול לגדול ולפרוח ולהגיע אל תכליתו הן בסוד מרע והן בעשה טוב.

אמר אמת - רמב"ם - מסכת

אמר אמת - רמב"ם - מסכת

ולכן כתבה התורה אלה מסעי בני ישראל בלשון הוה, להורות שזה ענין ההוה תמיד, שכל יחיד עובר מ"ב מסעות כדי להגיע לשלמות תיקונו, ומסעות אלו קשים מאד, כדברי הוזה"ק הגו' שהיו במקום הקשה ביותר, וכמו שכלל ישראל עברו את המסעות במדבר הזקן ביותר, כך במסעותיו של כל יחיד יש בחי' המוליך במדבר הגדול והנורא אשר אין מים, ועקרב וצמאון, שצריך לעבור במדור התאוות והקליפות כדי להגיע לתיקון הגמור שלו. וכשם 10 ש"ב המסעות שכתבה תורה הם מ"ב דרכים בעבודת ה' מה שתיקנו ישראל במסעותיהם במדבר, כך כל יחיד שירד לעולם להעלות ולתקן את הענינים השייכים אליו, צריך לעבור בימי חייו בחי' מ"ב מסעות וכל הענינים הכלולים בהם כדי להעלות את ניה"ק השייכים לשורש נשמתו. וכדאיתא מהבש"ט זי"ע עה"פ מה' מצעדי גבר כוננו ודרכו יחפץ, שבאמת מה' מצעדי גבר כוננו, שכל מקום שאדם הולך אליו באמת הקב"ה מוליכו למקום הזה דוקא כדי שיעלה שמה את הענינים השייכים אליו, ואילו 20 אצל האדם דרכו יחפץ, שהוא חושב על עניניו ועסקיו וסבור שהולך בדרכו מפני שחפץ בכך, אבל באמת הכל בהשגחה עליונה מאת ה' לתקן תיקונים גדולים.

לתיקון התיקון

שכל מ"ב המסעות שעברו ישראל במדבר הכל היה להביא אותם לקראת הטוב כדי שיגיעו אל התיקון הראוי ויכולו להיכנס לארץ ישראל.

וגם בזה מלמדת לנו התורה על כל הגלויות, שכל הגלות הארוכה הצרות והיסורים שיהודים עוברים הכל הוא כדי להביאם לקראת הטוב והגאולה. וכמו שפי' צדיקים מאה"כ (תהלים קכו) בשוב ה' את שיבת ציון היינו כחולמים, שכאשר 10 נתברא הגאולה השלימה נהיה כיוסף בעל החלומות, שבשעה שעבר את כל הצרות שהאזנים מכרו אותו והנסיון במצרים, ובעת שישב הרבה שנים בבית האסורים, לא היה מובן איך יתכן שצדיק יסוד עולם יצטרך לעבור כל זאת, אולם אח"כ כאשר הגיע 15 אל המלכות וההצלחה של כלל ישראל היתה על ידו, נתברר ונגלה לעין כל שמכל היסורים והתלאות שעבר לא היה יכול להיחסר פרט אחד כי כולם היו כדי להביאו אל הגדולה הזאת. כמ"כ בשוב ה' את שיבת ציון, יתברר ויתגלה שכל הגלות הארוכה 20 הצרות והיסורים שעברו ישראל וכל הדם היהודי שנשפך בכל הדורות ועדיין נשפך, הכל היה כדי להביא לקראת הטוב והגאולה, וכמו שישאר עברו במדבר מ"ב מסעות עד בואם אל ארץ נושבת, כמ"כ בכל תקופת אריכות הגלות צריכין ישראל לעבור מסעות הרבה שכולן להביא לקראת התיקון הגמור והגאולה השלימה.

לתיקון התיקון

וענין זה שייך גם אצל כל יחיד, כמו שהבאנו מהבש"ט הק' זי"ע שמ"ב המסעות הכתובים בתורה שייכים לכל יחיד, שהתוה"ק היא תורת חיים השייכת לכל אחד ואחד, ובוזה שהתוה"ק מספרת לנו את כל מ"ב המסעות מרומזו שכל יחיד עובר את כל מ"ב המסעות מעת צאתו מבטן אמו שזה בחי' אשר יצאו מארמ"צ עד שמגיע לעולם העליון שהוא בחי' הכניסה לארץ ישראל. וכשם שבכללות ישראל המסעות כולם היו הכנה לקרב את כניסתם לארץ ישראל והכנה לקרב את התיקון הגמור, כך גם אצל כל יחיד כל המסעות שהוא עובר בעולם התלאות הם הכנה להביאו לתכליתו, שמכל מסע יש לו תיקון לשורש נשמתו, ועי"י כל המסעות שהוא עובר מתקרבת הנשמה ומגיע לתיקונה. וכמ"כ ד' הגלויות הרמוזות בפסוק אלה מסעי בני ישראל, כמו שהן לכלל ישראל כך גם לכל יחיד יש בחי' גלויות, שעוברים עליו יסורי נפש רוח נשמה ונשמה לנשמה, וכמד"א קרבה אל נפשי גאלה, נפש היא הדרגה הנמוכה ביותר של הכחות הרוחניים, בהיותה הקרובה ביותר אל החומר, ועי"ו הבקשה קרבה אל נפשי גאלה, שהגאולה תגיע עד הנפש, ועד שכל עצמותו, אפילו העצמות החומר הגס ביותר, תאמרנה ה' מי כמוך.

ל

וזהו פי' מזמור שיר ליום השבת טוב להודות לה', שפירשו בזה חז"ל דקאי על הגאולה העתידה ליום שכולו שבת, שבעת הגאולה או יאמרו טוב להודות לה' ולומר לשמך עליון כי שמחתני ה' בפעלך 5 במעשי ידך ארנן מה גדלו מעשיך ה' וגו', כי אז יתברר שכל הנהגת הבורא והגלות הארוכה שעברו ישראל הכל היה כדי להביאם לקראת הגאולה שצדיק כתמר יפרת כארו בלבנון ישגה. וזהו פי' להגיד בבוקר חסדך ואמונתך בלילות, שבבוקר בשעה שיוצא אור הגאולה יראו ויגידו כולם שכל התלאות היו חסד מהש"ת, אולם להביא ולהמשיך חסד זה הוא עי"י ואמונתך בלילות, עי"י כח האמונה שישאר מאמינים בלילות בעת חשכות הגלות הארוכה שכל תכלית היסורים והצרות הוא להביאם לקראת הטוב והתיקון הגמור, כמו שמ"ב המסעות שעברו ישראל במדבר היו כולם כדי להכשירם ולהביאם אל הגאולה וכניסת הארץ.

לתיקון התיקון

מסעות המדבר שכתובים בהם (דברים ח') וזכרת את כל הדרך אשר הולכת ה' אלקיך זה ארבעים שנה במדבר למען ענותך לגסותך וגו' וענין וידעיתך וגו' וידעת עם לבבך כי כאשר ייסר איש את בנו וגו' וסמך לי כי ה' אלקיך מביאך אל ארץ טובה וגו', א"כ כל מסעות המדבר היו הכנה לא"י, ואם היו זוכין לגמרי היו נוהלין את כל א"י בשלימות כל עשרה העממים וסברשי"י 10 בשם הספרי (ריש פ' דברים) בפסוק פנו וסעו לכם ובואו הר האמורי ואל כל שכניו הוא עמון ומואב ושעיר שהם קני וקניזי וקדמוני, אך עי"י חטא מרגלים לא היתה ירושת הארץ בשלימות, רק לימאת המשיח או יתקיים היעוד (שמות י"ד) ונתתי אותה לכם מורשה, לכם דייקא, היינו דור המדבר בעצמם.

לתיקון התיקון

איתא בספר מגלה עמוקות ובעוד ספה"ק, שהר"ת מהתיבות אלה מסעי בני ישראל הם אדום מדי בבל יון, ד' הגלויות שעברו ישראל, שגם הם בכלל אלה מסעי בני ישראל. ובמדרש תהלים 5 (פס"ג) עה"פ (דברים ח) המוליך במדבר הגדול והנורא נחש שרף ועקרב וצמאון אשר אין מים, איתא שמרומז בזה ג"כ על ד' הגלויות שעברו ישראל, נחש זה גלות בבל, שרף זה גלות מדי,

והנה לפי' יש לבאר מהו ענין הגלויות, שנמצא 10 שבעיקרן אינן בתור עונש על חטא, אלא סדר שנקבע מתחלה, ורק אם ישראל היו מתקנים את התיקון הגמור היה מתבטל כל הסדר. וי"ל הענין שהעם הנבחר צריך לעבור זיכוכים כדי להגביה ולרומם אותו שלא יהיה מגושם וחומר, ולכן קבע 15 הקב"ה את ד' הגלויות בסדר הבריאה כדי לזכך את ישראל. ודוקא משום שהם העם הנבחר ובמדרגה העליונה של בני בכורי ישראל, לכן הם הצריכים לעבור יסורים כאלו המזככים אותם ומביאים אותם למדרגותיהם העליונות, ועד לתכלית של רוח אלקים מרחפת על פני המים שהוא התיקון הגמור והופעת רוחו של משיח. ומראשית הבריאה קבע 20 הקב"ה את ד' הגלויות של והארץ היתה תרו וברו וחשך על פני תהום כיון שהם הקיום של עם ישראל. וזהו פי' אלה מסעי בני ישראל שהוא ר"ת של ד' 25 הגלויות שעברו ישראל, שהן כולן בבחי' מסעות שעל ישראל לעבור במדבר הגדול והנורא בכדי להגיע לתיקון הגמור.

לתיקון התיקון

המירוק של כל מסעות ישראל בגלות המר הזוה, והצער והטלטול ממקום למקום והגמת מסעות ישראל במדבר בעיניו וברעבון, כמיש 5 בס' צרור המור. וכנ"ל שהגיד כ"ק זקני האדומים הגדול וצללהיה מקאצק זי"ע כי מארעות הגלות נכתבו בשמים ולעתידי יהי נעשה מזה ספר, צדקה"ס. ולפי גורל מעלת א"י או הוא גורל המירוק ואורך הזמן. ומכאן 10 מובן ערך מעלת ארץ ישראל או לעומת מעלתה בעת כיבוש הארץ בימי יהושע, לפי ערך מסת המירוק של הגלות הארוכה המרה הזאת לעומת המירוק שבמדבר שהי' רק ארבעים שנה והי' להם מן לאכול ובאר 15 לשנות וענני כבוד עומדים עליהם כמיש (דברים ב') זה ארבעים שנה ה' אלקיך עמך לא חסרת דבר, ומי"מ נחשב מירוק לזכות לא"י, עאכ"כ גלות זו אריכות הזמן והצרות והגירושים והטלטולים שכל זה הוא הכנה לא"י, מה מאד תגדל מעלתה או עד שאין 20 הפה יכול לדבר והלב להשוב, ה' יכנון לראותה בבנינה מהרה:

לתיקון התיקון

ובמה שכתבנו י"ל שהיו ענין סיפור פרשת המסעות, שלא ללמד על עצמו לבד יצא אלא גם על העתיד ולחוק את לב ישראל שלא יפול לכם עליהם באורך וצער הגלות, 5 ומורה על מעלת ארץ ישראל לעתיד, וכן גם על טרדת המחשבות לא יתמחו ולא ירבעו תחת משאם, כי הכל לתועלת נפלא, והכל נרמז בסיפור המסעות האלו:

לתיקון התיקון